

Voi aşterne pe hârtie o poveste, aşa cum mi-a fost spusă de către cineva care-o auzise de la taică-său, care la rândul său o ştia de la tătâne-său, iar acesta, la rândul său, o aflase de la taică-său şi aşa mai departe, cufundându-se tot mai adânc în vremurile trecute, cu trei sute de ani şi mai bine în urmă, părinţii încredinţând-o feciorilor şi astfel fiind păstrată până în zilele noastre. Se prea poate ca povestea aceasta să fie o filă de istorie adevărată, se poate să fie doar o legendă, o tradiţie. Se poate iarăşi să se fi petrecut adevărat, se poate să nu se fi întâmplat defel – dar nici vorbă că s-ar fi putut întâmpla.

Se prea poate că în vremurile cele vechi să fi crezut în adevărul ei cei înţelepţi şi învăţaţi; se prea poate ca numai cei neînvăţaţi şi fără de minte s-o fi îndrăgît şi să-i fi dat crezare.

CAPITOLUL I

NAȘTEREA PRINȚULUI ȘI-A CERȘETORULUI

În străvechea cetate a Londrei, într-o zi de toamnă ca toate celelalte, din al doilea pătrar al celui de-al şaisprezecelea veac, a venit pe lume un băieţaş, într-o familie săracă pe nume Canty, care nu-i dorise naşterea.

În aceeaşi zi s-a născut alt copil englez, al unei familii bogate pe nume Tudor – care dorea din tot sufletul venirea lui pe lume. Întreaga Anglie dorea acelaşi lucru. Poporul englez îi dusesese atât de mult dorul şi-şi pusese atâta nădejde în naşterea lui, încât acum, că se născuse cu-adevărat, mulţimea aproape-şi pierduse minţile de fericire. Oameni care abia dacă se văzuseră vreodată se îmbrăţişau, se sărutau şi vărsau lacrimi de bucurie. Toată lumea era în sărbătoare: mai-marii, ca şi cei umili, bogaţii, ca şi săracii, petrecură, dănuiră şi cântară, se înduioşară şi-aşa o ţinură strună, zile şi nopţi în şir. În timpul zilei îţi bucura ochii priveliştea Londrei, cu steagurile-i voioase fluturând pe fiecare balcon şi pe creasta fiecărui acoperiş, şi cu alaiurile strălucite care străbăteau străzile. Noaptea era de asemenea o desfătare să priveşti oraşul, cu focuri mari, sărbătoreşti, aprinse la fiecare răspântie şi cu cetele de oameni ce se veseleau în jurul lor.

În întreaga Anglie nu se mai vorbea de altceva decât despre noul-născut, Eduard Tudor, prinţ de Wales, care dormea înfăşat în scutece de mătase şi atlaz, fără s-aibă

habar de toată zarva și hărmălaia din juru-i, fără să știe că semeții lorzi și trufașele lor doamne îl dădăcesc și veghează asupra-i, și fără să-i pese câtuși de puțin de asta.

Dar nimeni nu sufla niciun cuvânt despre celălalt prunc, Tom Canty, învelit în bieteale lui zdrențe – nimeni, în afară de familia de cerșetori al cărei trai tocmai îl tulburase cu venirea sa pe lume.

CAPITOLUL II

COPILĂRIA LUI TOM

Să sărim cu gândul peste câțiva ani. Londra era bătrână de cincisprezece veacuri și era un oraș mare – pentru vremea aceea. Avea o sută de mii de locuitori – unii socotesc că avea poate și de două ori pe-atât. Ulițele erau foarte strâmte, întortocheate și murdare, mai cu seamă prin partea unde locuia Tom Canty, nu departe de Podul Londrei. Casele erau de lemn, cu primul cat ieșit în afară și al doilea parcă scoțându-și coatele peste primul. Cu cât se înălțau mai sus casele, cu atât creșteau mai mult și în lățime. Aveau schelărie din bârne tari, încrucișate, cu zidărie temeinică între ele, acoperită cu tencuială.

Bârnelor erau date cu roșu, cu albastru sau cu negru, după cheful stăpânului casei, ceea ce le dădea o înfățișare foarte pitorească. Ferestrele pricajite, cu ochiuri mărunte de geam, în formă de romb, se deschideau în afară, pe țățâni, ca ușile.

Casa în care locuia tatăl lui Tom se afla la capătul unei mici fundături murdare, numită Curtea Gunoaielor, dincolo de Pudding Lane. Era o șandramă prăpădită, dărăpănată și înțesată cu o droaie de familii care n-aveau nici după ce bea apă. Liota lui Canty se îngrămădea într-o odaie, la al treilea cat. Mama și tatăl aveau un soi de laviță într-un ungher, dar Tom cu bunică-sa și cu cele două surori ale lui, Bet și Nan, nu se aflau la strâmtoare – stăpâneau toată podeaua și puteau să doarmă pe jos oriunde poșteau. Mai erau pe-acolo

și rămășițele de la vreo două pături și câteva ghemotoace de paie vechi și murdare, însă ele nu meritau numele de pături, căci nu erau strânse în orânduială, ci doar trântite de-a valma într-un morman, în fiecare dimineață, iar seara, fiecare își alegea din grămadă ce socotea mai de folos.

Bet și Nan erau gemene și aveau cincisprezece ani. Erau fete cu inimă bună, dar soioase și lăptoase, îmbrăcate în zdrențe și cufundate în bezna neștiinței. Mama lor semăna leit cu ele. Dar tatăl și bunica erau o pereche de diavoli cu chip de om. Se îmbătau ori de câte ori aveau prilejul, apoi se încăierau între ei sau se luau la harță cu oricine le pica în cale, blestemau și injurau, fie că erau beți sau treji; John Canty era un tâlhar, și maică-sa, o cerșetoare. Făcuseră niște cerșetori și din copii, însă nu izbutiseră să-i deprindă și cu năravul hoției.

Printre lepădăturile care locuiau în casa aceea se afla – dar fără a se înhăita cu ele – și un preot bătrân, bun la inimă, pe care regele îl alungase din casa și din căminul lui, dându-i drept pensie doar câțiva gologani. Preotul acesta îi lua adesea deoparte pe copii și-i povățuia în taină de bine. Părintele Andrew îl mai învăța pe Tom și din puțina latină pe care o știa; îl învăța să citească și să scrie – le-ar fi învățat și pe fete, dar ele se temeau de batjocurile prietenelor, care n-ar fi răbdut să le vadă căpătând o asemenea ciudată poleială.

Toată Curtea Gunoaielor era un viespar la fel de păcătos ca vizuina lui Canty. Beția și harța din fiecare noapte, aproape până la ziuă, erau lege acolo. Capetele sparte erau ceva la fel de obișnuit ca foamea în aceste locuri. Totuși, micul Tom nu era nefericit. O ducea greu de tot, însă nu-și dădea seama de mizeria lui. Același trai amar îl duceau toți băieții din Curtea Gunoaielor, încât el își închipuia că așa se cuvine să fie și mai bine nici nu se poate. Când venea acasă cu mâna goală, în asfințit, știa că mai întâi o să-l blesteme și-o să-l

stâlcească în bătaia taică-său, iar după ce va isprăvi el, o s-o ia de la cap bunică-sa cea cumplită, arătându-se și mai iscusită în această îndeletnicire. Știa la fel de bine că, în inima nopții, maică-sa – înfometată cum era – se va strecura tiptil până la el, cu vreo firimitură sau vreo coajă uscată de pâine, pe care izbutise s-o păstreze, rămânând ea însăși lihnită – cu toate că adesea era prinsă tocmai când înfăptuia asemenea trădare și era scărmanată zdravăn din pricina aceasta de către bărbatul ei.

Dar lui Tom i se părea că o duce îndeajuns de bine, mai cu seamă vara. Cerșea doar atât cât să nu-și pună pielea în băț, căci legile împotriva cerșetoriei erau aspre, și pedepsele grele, așa că-i rămânea vreme destulă ca să asculte încântătoarele basme și legende pe care i le povestea bunul părinte Andrew – despre uriași și zâne, despre pitici și duhuri puternice, despre castele fermecate și crai și despre prinți a căror strălucire îți ia ochii. Tot ascultându-le, aceste povești minunate îl înaripaseră și, nopți de-a rândul, culcat pe mâna de paie scârboase, sleit de oboseală, mort de foame și-abia scăpat din vreo snopeală, băiatul își descătușa închipuirea în întuneric și uita curând de durerile și de suferințele sale, zugrăvind-și tablourile pline de desfătare ale vieții fermecătoare pe care o ducea un prințisor răsfățat, în vreun palat regal. Cu vremea, o dorință arzătoare începu să nu-i dea pace zi și noapte: să vadă cu ochii lui un prinț adevărat. Pomenise o dată despre asta tovarășilor lui de joacă din Curtea Gunoaielor, dar ei îl luaseră peste picior și-l batjocoriseră atât de nemilos, încât după aceea fu bucuros să-și păstreze visul pentru el.

Deseori citea cărțile cele vechi ale preotului și-l ruga să-i lămurească tot cuprinsul lor și să-l ajute să le înțeleagă. Încetul cu încetul, visele și cititul aduseră unele schimbări în viața lui. Făpturile din visele sale erau atât de alese, încât

Tom începu să se scârbească de straiile sale ferfenițite și de murdăria în care trăia și să-și dorească a fi curat și a avea straii mai bune. Se juca mai departe în noroi, ca și pân-atunci, și chiar cu plăcere, dar, în loc să se bălăcească în Tamisa doar de haz, începu să prețuiască mai mult îndeletnicirea aceasta, fiindcă așa putea totodată să se spele și să se curețe.

Tom găsea totdeauna câte ceva la care să caște gura prin împrejurimi, prin Maypole și Cheapside și pe la iarmaroace, iar din când în când, ca și ceilalți locuitori ai Londrei, avea norocul să vadă o paradă militară, când vreun năpăstuit de neam mare era dus în lanțuri la închisoarea din Turnul Londrei – pe jos sau cu barca. Într-o frumoasă zi de vară, o văzu pe sărmana Anne Askew* laolaltă cu trei bărbați, urcând treptele rugului din Smithfield și auzi pe un fost episcop rostindu-le o predică, care nu-l interesă câtuși de puțin. Da, la urma urmei, viața lui Tom se scurgea destul de interesant și de plăcut.

Treptat, tot citind și visând întruna la viața prinților, Tom fu atât de puternic înrăurit, încât – fără să-și dea seama – începu să facă pe prințul. Graiul și purtările sale deveniră ciudat de simandicoase, potrivite cu ceremonialul curții regale, spre nețărmurita înveselire a prietenilor săi apropiați. Dar, cu fiecare zi, influența lui Tom asupra băieților creștea, și, cu timpul, ei ajunseră să-l socotească, cu un fel de respect amestecat cu teamă, drept o ființă deosebită. Părea că știe atât de multe și putea să spună și să facă lucruri atât de minunate!

Și, dincolo de toate, avea atâta înțelepciune, o minte atât de pătrunzătoare! Spusele lui Tom și isprăvile lui erau povestite de băieți celor mai în vârstă, și curând și aceștia începură să vorbească despre Tom Canty și să-l socotească drept o faptură neobișnuită și nespus de înzestrată. Oameni

* Poetă engleză (1520/21–1546), condamnată și arsă pe rug pentru erezie (n.red.)

în toată firea veneau de multe ori la Tom după o povață și rămâneau adesea uimiți văzând cât de plină de miez și bine cumpănită era judecata lui. Într-un cuvânt, devenise un adevărat erou pentru toți cei care-l cunoșteau, în afară de familia sa, căci numai ei nu vedeau nimic de soi într-însul.

După o bucată de vreme, Tom își înjgheabă în taină o curte regală. El însuși era prințul, tovarășii săi de joacă preferați erau străjerii, șambelanii, scutierii, sfetnicii, lorzii și doamnele din suită și familia regală. În fiecare zi, așa-zisul prinț era primit de prietenii săi cu un întreg ceremonial complicat, învățat de Tom din lecturile sale romanțioase. În fiecare zi, treburile însemnate ale maimuțării aceleia de regat erau dezbătute în consiliul regal și în fiecare zi „Înălțimea Sa” trâmbea decrete către închipuitele sale oștiri, flotile și către viceregii ținuturilor stăpânite de el.

După care se ducea, în zdrențe, să cerșească vreo câțiva gologani, să roadă o biată coajă de pâine, să-și primească tainul de scatoalce și sudălmi și apoi să se trântescă pe maldărul de paie puturoase, spre a-și lua de la capăt deșarta măreție, în vis.

Și totuși dorința de a vedea măcar o dată un prinț adevărat, în carne și oase, creștea zi de zi, săptămână de săptămână, tot mai aprinsă, până ce, în cele din urmă, absorbi toate celelalte dorințe și deveni singura patimă a vieții sale.

Într-o zi de ianuarie, umblând ca de obicei cu cerșitul, hoinărea amărât în sus și-n jos pe ulițele din preajma lui Mincing Lane* și a ulicioarei East Cheap.

Ceasuri în șir, desculț și rebegit, privea la geamurile prăvăliilor cu de-ale gurii, poftind amarnic la îmbietoarele plăcinte cu carne de porc și la celelalte născociri ucigătoare,

* Veche stradă din Londra, unde se aflau prăvăliile marilor negustori de ceai (n.tr.)

rânduie acolo spre a fi privite – căci pentru el erau bucate alese, bune pentru îngeri – cel puțin așa păreau, judecând după miros, fiindcă norocul nu-i hărăzise să se înfrupte vreodată cu asemenea bunătăți. Cădea o burniță rece, văzduhul se întunecase; era o zi posomorâtă.

Seara, Tom ajunsese acasă, pătruns de ploaie până la oase, și atât de sleit de oboseală și de lihnit, încât până și tatăl și bunica lui își dădură seama în ce hal jalnic era și fură mișcați – în felul lor. De aceea, îi traseră un toc de bătaie și-l trimiseră pe dată la culcare. O bună bucată de vreme, durerea și foamea, înjurăturile și zarva încăierărilor care nu mai conteneau în casă nu-l lăsară să închidă ochii. Dar, în cele din urmă, gândurile sale plutiră alene către îndepărtate și romantice meleaguri, și Tom adormi în tovărășia unor vlăstare princiare, care trăiau în palate vaste și aveau cete de slujitori ce făceau plecăciuni la picioarele lor sau zburau să le împlinescă poruncile. Apoi, ca de obicei, visă că el însuși era odraslă de viță regească.

Toată noaptea, slava și măreția rangului său regal scân-teiară în juru-i. Pășea printre șiruri de lorzi și înalte doamne, într-o învăpăiere de lumină, trăgând în piept miresme dulci, sorbind o muzică desfătătoare și răspunzând ici cu un zâmbet, colo cu o ușoară aplecare a capului său princiar, respectuoaselor plecăciuni supuse ale acelei mulțimi sclipitoare, ce se dădea în lături ca să-i facă loc.

Iar în zori, când se trezi și privi sărăcia lucie din juru-i, visul său avu urmarea obișnuită: tot ce-l înconjura îi păru de o mie de ori mai becisnic. Atunci îl copleși amărăciunea, i se frânse inima și-l podidiră lacrimile.

CAPITOLUL III

ÎNTÂLNIREA LUI TOM CU PRINȚUL

Tom se sculă lihnit și, mânat de foame, porni să bată ulițele, dar gândurile-i erau încă stăpânite de splendorile învăluite ca-ntr-o negură ce-i împodobiseră visele din noaptea trecută. Umblă razna prin oraș, abia luând seama încotro-l duceau picioarele sau ce se petrecea în juru-i. Oamenii îl îmbrânceau, unii-i aruncau vorbe aspre, dar băiatul – pierdut în gânduri – habar n-avea de ei. Tot mergând în neștire, se trezi la Temple Bar*, locul cel mai îndepărtat de casă unde ajunsese vreodată în direcția aceea. Se opri și cercetă o clipă cu privirea locul, apoi se cufundă iar în închipuirile sale și trecu de zidurile Londrei. Pe vremea aceea, Strandul nu mai era un drum de țară și începuse să-și dea ifose de stradă, însă avea o alcătuire cam chinuită. Căci, deși pe o latură casele se înșiruiau destul de des, pe cealaltă se zăreau doar ici, colo câteva clădiri mari – palatele nobililor bogați, cu grădini largi și frumoase ce se întindeau până la fluviu și care astăzi sunt pavate cu cărămizi și piatră mohorâtă.

Tom descoperi curând Charing Village și se odihni oleacă lângă frumoasa cruce înălțată acolo de către un rege din timpurile străvechi, căruia moartea i-i răpise pe toți cei dragi.

* Barieră la marginea administrativă a orașului Londra, pe drumul spre Westminster; de aici începe vestita arteră (azi) comercială The Strand (n.red.)

Apoi hoinări agale în josul unui drum tihnit, îmbietor, dincolo de marele și arătosul palat al cardinalului, către un palat cu mult mai falnic și mai maiestuos, care se arăta în zare – Westminster. Tom privi uimit și cu bucurie la vasta întindere de zidărie, la aripile care se desfăceau larg, la bastioanele și turnulețele amenințătoare, la uriașul portal de piatră, la zăbrelele aurite, la mărețul șir de colosali lei de granit și la celelalte semne și simboluri ale regalității engleze. Avea să se împlinească oare în sfârșit dorința cea mai arzătoare a sufletului său? Acolo, în fața lui, se afla cu adevărat palatul unui rege. Nu-i era cumva îngăduită nădejdea de a vedea acum un prinț în carne și oase, dacă pronia era îndurătoare?

De fiecare latură a porții aurite străjuia câte o statuie vie – adică un oștean, ce stătea drept, falnic și nemișcat, acoperit din creștet până-n tălpi de o sclipitoare armură de oțel. La o depărtare respectuoasă se aflau țărani și târgoveți, așteptând vreun prilej norocos de a arunca măcar în treacăt o ochire asupra familiei regale. Calești strălucitoare, cu oameni strălucitori în ele și slujitori strălucitori pe scările și la spatele lor, soseau și plecau pe alte câteva porți impunătoare, care se deschideau în grilajul palatului regal.

Micul și sărmanul Tom, în zdrențele lui, se apropie, și tocmai trecea de santinele – cu pas încet și sfios –, în vreme ce în piept inima îi bătea tare și nădejdea-i creștea, când deodată zări printre zăbrelele de aur o priveliște care aproape îl făcu să țipe de bucurie. În parc, îndărătul zăbrelelor, era un băiat frumușel la chip, cu obrazul ars și bronzat de jocuri și sport în aer liber. Îmbrăcămintea lui era numai mățăsuri și atlazuri fermecătoare, scânteind de giuvaierie; la șold purta o mică spadă încrustată cu nestemate și un jungher; în picioare, gingașe cizmulite lungi până la genunchi, cu tocuri roșii, iar pe cap o tocă stacojie, pusă ștrengărește,

cu pene ce-i atârnavă într-o parte, prinse cu o piatră rară, mare și scăpărătoare. Câțiva nobili, în straie ca-n basme, stăteau în preajma sa – nici vorbă, slujitorii lui. Ah! Era un prinț – un prinț, un prinț viu, un prinț adevărat, fără nicio umbră de îndoială. Ruga fierbinte, izvorâtă din inima băiețului cerșetor, fusese în sfârșit ascultată.

De tulburare, lui Tom i se tăie răsuflarea, iar ochii i se măriră de uimire și încântare. Toate gândurile pieriră pe dată din mintea sa, și-o singură dorință puse stăpânire pe el: să se apropie de prinț și să-l privească îndelung, să-l soarbă din ochi. Până să se dumirească bine ce-i cu el, își și lipise fața de zăbrelele porții. În clipa următoare, unul din ostași îl smulse și-l îmbrânci cu asprime, de se duse învârtindu-se până-n mijlocul cetei de nătăfleți de la țară și trântori de oraș, care căscau gura. Ostașul zise:

– Hei, cerșetore, ia seama cum te porți!

Gloata râse și-și bătu joc de Tom, dar tânărul prinț se repezi ca o săgeată la poartă, cu obrajii îmbujorați și ochii scânteind de indignare, și strigă:

– Cum de-ai cutezat să te porți în chipul acesta cu un băiat sărman? Cum de-ai cutezat a năpăstui astfel pe cel mai umil supus al tatălui meu, regele? Deschide porțile și dă-i voie înăuntrul!

Să fi văzut atunci cum și-a mai azvârlit gloata aceea nestatornică pălăriile în văzduh. Să-i fi văzut ce urale scoteau și cum mai țipau:

– Trăiască ani mulți și îndelungați prințul de Wales!

Ostașii dădură onorul, cu halebardele întinse, deschiseră porțile și dădură iar onorul, în timp ce Prințul Sărăciei intra în parc cu zdrențele-i fluturânde, ca să dea mâna cu prințul belșugului nețărmarit.